

LIBER IV.

TITULUS I.

DE ECCLESIE IN COERCENDIS CRIMINIBUS POTESTATE.

1. PŒNARUM FINIS, ET EARUM INFLIGENDARUM POTESTAS.—2. ECCLESIA PŒNAS IRROGAT IN FORO INTERIORI, ET EXTERIORI.—3. PŒNARUM INFLIGENDARUM POTESTATEM ECCLESIA A CHRISTO ACCEPIT, EAQUE APOSTOLI USI SUNT.—4. EPISCOPI, ETIAM ETHNICIS DOMINANTIBUS, HANC POTESTATEM EXERCUERUNT.—5. DATA ECCLESIAE PACE, EJUS POTESTAS ETIAM IMPERATORUM LEGIBUS CONFIRMATA EST.—6. ECCLESIA QUOMODO IN CLERICOS, ET QUOMODO IN LAICOS ANIMADVERTAT?—7. CIVILIUM, ET ECCLESIASTICARUM PŒNARUM FINIS, ET RATIO.—8. ECCLESIAE PŒNÆ SPIRITUALES, ET TEMPORALES.—9. JUDICIA CRIMINALIA ECCLESIAE IN CLERICOS, ET IN LAICOS.—10. QUOMODO CLERICI AB ECCLESIA PUNIANTUR?—11. QUOMODO CLERICI AB ECCLESIA LAICE POTESTATIS COERCITIONI SUBJACIANTUR?—12. PARTES ECCLESIASTICÆ, ET CIVILIS POTESTATIS.—13. POTESTAS ECCLESIAE IN PERSONAS CLERICORUM.

1.

MALOS male habendos, et eum, qui malum fecit, malum ferre debere, non solum civilis, sed etiam divini, ac naturalis juris docet auctoritas. Nam hoc modo, et ceteri à crimine deterrentur, et civium incolumitati consulitur, et damnum, atque injuriam, quam quis suo scelere naturæ intulit, religioni, reipublicæ, quantum fieri potest, ipse emendat, et corrigit. Quare crimina sequuntur pœnæ, quibus improbi coercentur, salutisque, et tranquillitas reipublicæ conservatur, easque infligit, cui publicæ salutis, et tranquillitatis cura, ac summa potestas commissa est. Non enim par in parem habet imperium, et jurisdictionem, per quam pœnam irroget; ac si lædens à læso punitur, non pœna hæc est, sed vindicta, si à tertio, non pœna, sed alia læsio, et injuria est. Neutrum vero fieri sinunt leges, quibus civiles hominum societates gubernantur (1).

(1) Puffendorpius de Jur. nat. et gent. l. 8 c. 5 §. 4 n. 3, et Heineccius Elem. jur. nat. et gent. l. 2 c. 8 §. 159 opp. t. 8 p. 214 ed. Neap. 1775.

2. Utraque potestas civilis, et ecclesiastica propriam habet, atque ab altera distinctam rempublicam, utraque suum habet imperium, et jurisdictionem, subditos, ex quibus respublica efficitur, res, quæ ad eam pertinent, magistratus, quorum cura, administratione, auctoritate cuncta geruntur (1). Quare utraque punit maleficia; sed civili potestati unum est forum, idque exterius, ecclesiasticæ duplex, alterum interius, exterius alterum (2). Interioris fori potestatem Christus Ecclesiæ dedit his verbis (3): *quorum remisistis peccata, remittuntur eis, quorum retinueritis, retenta sunt*; potestatem fori exterioris his verbis expressit (4): *si pescaverit in te fra er tuus etc. dic Ecclesiæ; si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, et publicanus*. Quibus quidem verbis sacri interdicti, sive anathematis pœnam, qua nulla gravior in Ecclesia coercitio est, contineri Patres docent.

(1) Confer quæ dixi in Prolegomenis c. 1 §§. 6 et 7; t. 1 p. 4 et 11; et l. 3 tit. 1 t. 3 p. 1 et seq.

(2) Nihil dubitandum est, inquit Synodus Cameracensis tit. 14 c. 1 apud Labbæum t. 20 Concil. ed. Venet. col. 1411, « duplex esse forum ecclesiasticum, à Christo nomine *clavium* nobis insinuatum; alterum sacramenti pœnitentiæ, quod ad conscientiam spectat, in quo reus non nisi ex propria confessione solvitur, et ligatur; alterum vero jurisdictionis, et regiminis externi, in quo reus non solum ex propria confessione, sed etiam per testes convincitur, et judicatur. » Mitto cetera testimonia, quæ superiori loco descripsi.

(3) Joannes XX, 23.

(4) Matth. XVIII, 15 et seq. Huc etiam spectat illud Christi apud Lucam X 16: *qui vos audit, me audit, qui vos spernit, me spernit*; quibus verbis jubendi, et coercendi potestas Apostolis tribuitur, atque in ipsum Christum contumax pronuntiatur, qui illorum mandatis non obtemperaverit. Pertinet etiam ad hunc locum potestas *pascendi*, hoc est, *regendi*, ut ostendi in Prolegomenis c. 2 §. 13 not. 3 t. 1 p. 12, *agnos*, et *oves*, nimirum et *pastores*, et *oves*, ut observat S. Ambrosius l. 10 in Lucam n. 175 et seq. opp. t. 4 p. 265 seq. ed. Ven. 1781, et S. Bernardus de Consider. l. 2 c. 3 opp. t. 1 col. 428 ed. Mabillonii Paris 1719, quam Christus contulit in Petrum, quem Ecclesiæ caput constituit, quemque omnibus dignitate, et jurisdictione præesse voluit. Præclare Bossuetius in sermone, quem *de Veritate Ecclesiæ* V. Idus Novembres an. 1681 ad Collegas habuit, qui ad Comitia convenerant opp. t. 7 p. 475 ed. Argentinæ 1752, « C' est à Pierre, inquit, qu'il est ordonné. » de père; et de gouverner tout, et les brevis, et les petits, et les meres, et les pasteurs memes. Pasteur à l'egard des peuples, et brevis à l'egard de Pierre. » Par est ratio potestatis *clavium*, qua primum uni Petro, cui omnes Christus subesse jussit, data est, Matth. XVI, 18 et 19, deinde et Petro, et ceteris Apostolis, Matth. XVIII, 18. Nihil tamen minus Ecclesiæ in coercendis criminibus potestati adversantur recentiores Protes-

tantes, qui cum Ecclesiæ non veram, perfectamque rempublicam, sive, ut inquit, Statum, sed Collegium esse defendant, ei licere negant in reos criminum pœnis animadvertere. Ex eorum numero Bohæmici Jur. Eccl. Protest. l. 5 tit. 37 §. 16, et Pfaffius de Orig. jur. eccles. p. 205, Ecclesiæ nullam propriam habere censent potestatem criminum constitutis pœnis coercendorum; quod si qua ei facultas est animadvertendi in illos, qui societatem perturbant, eam totam repetunt ex pacto, vel expresso, vel tacito, quo quis in Collegium receptus est. Hinc si quid vitii in pœnarum conventionalium irrogatione inesse videatur, rem omnem subjiciendam esse putant iudicio civilis Potestatis, cui collegium subest. Eadem est sententia Christiani Thomasi in dissert. *de For. competen. cleric.*, Moshemii, ceterorum Protestantium, qui Puffendorpi errorum sequuti, Ecclesiam merum collegium faciunt; quem quidem errorem refutavi in Prolegomenis c. 1 §. 6 et seq. t. 1 p. 4 et seq.; et ante me multo uberius, et luculentius, refutavit doctissimus Mamachi Ep. 2 ad Febronium §. 6 et 7 p. 207 et seq. t. 1. Protestantibus prævit vestusta, eaque deteriua secta Catharorum, seu Puritanorum, qui ipsa Apostolorum ætate, omni non solum ecclesiasticæ, sed etiam civili potestati obsistebant. Horum errores, ut observat Petavius *de Hierarch. eccles.* in Præfat. n. 3 p. 52 t. 6 ed. Ven. 1757, instaurare visus est Salmasius, qui eum laicos omnes sacerdotes faciat, consequens est, ut nulla ab Episcopo pœna infligi possit, neque ejus jurisdictio in coercendis criminibus sita sit. Inquit enim, Episcopos initio non fuisse Magistratus, neque eos habere potestatem et jurisdictionem, qua imperent, et invitos, ac repugnantes ad parendum cogant. Catharos sequuti sunt alii hæretici; in primis vero Marsillius Pâtavius, et Joannes Jandunus, qui sine Principis venia Ecclesiam pœnis coercere neminem posse existimabant. Horum errores condemnavit Joannes XXII in Constit. *Licet juxta doctrinam* apud Raynaldum ad an. 1527 num. 28 et seq. t. 24 Annal. p. 347 ed. Lucæ. Sed eos tamen in medium revocare ausus est Spalatensis Apostata de Republ. l. 5 c. 1, 2, 5. Joannes Morinus, *de Administr. sacram. pœnit.* l. 1 c. 10, Ecclesiam usque ad XI, aut XII, sæculum tantum interioris fori iudicio, et potestate crimina coercuisse putat, atque ad hoc tantum forum universam ipsius jurisdictionem referendam esse contendit. Cum Morino sentiunt Van-Espenius Jur. eccles. part. 5 tit. 4 c. 1. Giannonius histor. civil. t. 1 l. 2 c. ult., Auctor libelli Ticini editi an. 1785, « Del diritto d' imporre gl' impedimenti dirimenti nel matrimonio, è di dispensarne, » t. 2 p. 125, Cavallarius Inst. Jur. can. par. 3 c. 4. Verum non his omnibus eadem prorsus sententia est. Sunt enim qui sæculo XI, sunt qui serius, aut citius interius forum ab exteriori distingui cœpisse arbitrantur; adeo incertum, controversumque est his magistris, et effectoribus epocharum, quod ipsis certum, atque exploratum esse deberet. Sed potestatem, quam habet Ecclesia, cogendi invitos, et repugnantes, late explicarunt, ac vindicarunt Gersonius *de Potestat. Eccles.* consid. 4 t. 2 opp. col. 250 ed. Antuerp. 1706, Hervæus, Petrus de Alliaco, Joannes Major, qui omnes *de Potestate Ecclesiæ* tractatus ediderunt, item Almaynus *de Auctor. Eccles.* cap. 2 coroll. 3 et de potest. eccles. et laic. q. 3 cap. 2. Adversus Salmasium solide, graviterque disputat Petavius *de Hierarch. Eccles.* l. 3 c. 8 et seqq. opp. t. 6 p. 150 et seq. ed. Ven. 1757. Quæ Morinus falso statuit, quæque ejus exemplo, literis consignarunt Van-Espenius, Litta, ceteri, refutata sunt l. 5 tit. 1 fere per tot. Denique, ne omnes singillatim enumerem, de Ecclesiæ potestate copiose egerunt Dadinus Altessera *Eccles. jurisd. vindic. adver. Feuret*, Hallier de Hierarch. eccl. l. 4 art. 7 §. 1 et seq. p. 419 ed. Paris. 1656, Franciscus à Victoria in duabus Relectionibus de potest. ec-

cles., Zacharias Boverius *Adversus de nomen censur. parenel. de Rep. Eccles.* par. 2 cens. in 1. 4. c. 2 p. 127 et seq. ed. Mediolan. 1621, et novissime Cl. Franciscus Antonius Zaccaria in dissertatione *De Disciplina: cui titulus «Comandi chi puo, ubbidisce chi dee», Faventia edita p. 152 seq.* Videndus est etiam Petit Piedus: «*Traité du droit, et des prerogatives des Ecclesiastiques dans l'administration de la justice seculiere.*» Quin saniores quoque Protestantes Ecclesiam in coercendis criminibus potestatem habere non inficiantur; atque eorum è numero sunt Basnagius *Annal. Eccles.* t. 2 dissert. 4 de Eccles. tribun. §. 1 p. 491 ed. Rotterdam 1706, Beveregius *Prolegom. ad synodic. seu Pandectas Canonum* n. 2 seq. t. 1 p. 1 seq. ed. Oxonii 1672.

3. Atque hanc quidem à Christo acceptam potestatem infligendi pœnas, tum in interiori, tum in exteriori foro, Apostoli et verbis, et factis ostenderunt. Præsertim Paulus, cujus plura extant scripta, quam aliorum Apostolorum, in Paulum, atque Alexandrum (1), itemque in Corinthium, incestus in novercam renm, animadvertit (2), quem postea, cum resipisset, pœna solvit, atque Ecclesiæ communioni restituit; *Virgam* minatur (3); negat se parciturum, si venire cogatur (4); acceptam à Christo potestatem ostendit, per quam *ulcisci* possit *omnem inobedientiam*; et se *durius* acturum profitetur adversus eos, qui sibi non obediant (5). Ipse Paulus Episcopum docet, quemadmodum accipere debeat accusationes, quæ contra Presbyterum deferuntur (6).

- (1) I. ad Timot. I, 20, et II. ad Timot. IV, 15.
- (2) I. ad Corint. I, 5 et seq.; et II. ad Corint. II, 6 et seq.
- (3) I. ad Corint. IV, 21.
- (4) II. ad Corint. XIII, 2.
- (5) II. ad Corint. X, 6 et seq., II. ad Thessalon. III, 14. Confer quæ dixi l. 5 tit. 1 §. 10 et seq. t. 5 p. 7 et seq.
- (6) I. ad Timot. V, 10.

4. Exemplo Apostolorum, Episcopi eandem semper, quoties opus fuit, potestatem exercuerunt. Quod non solum Constantino Imperatore, et quarto post Christum natum sæculo, quo tempore Christiana religio in Imperio dominari cœpit, sed etiam prioribus sæculis factum est. Nam eo temporis intervallo, Victor, Summus Pontifex, in Theodorum Byzantinum Coriariam animadvertit, et coercuit Asianos, qui ipsa luna XIV., Hebræorum more, Pascha celebrabant. Similiter à Presbyteratus gradu dejectus, ac censurarum pœnis affectus est Marcio; Paulus Samosatenus de Episcopatu dimotus, atque ab Ecclesia ejectus; sumpta pœna de Novato, et Felicissimo, de Basilide Asturicensi, et Martiale Eme-

ritensi, de Origene, de ceteris, qui in Religionem peccaverant. Atque hi quidem omnes, non pœnas sua sponte susceperunt, sed eas Ecclesiæ lege, et imperio suslinere coacti sunt (1).

(1) Quam ægre tulerit depositionis sententiam Marcio, et quantum laboravit, ut gradum suum recuperare posset, narrat S. Epiphanius *Hæres.* 22 vel 42 n. 1 p. 502 t. 1 ed. Coloniae 1682. Paulus Samosatenus tam audacter, et pertinaciter restitit sententiæ depositionis, quæ adversus eum lata fuerat, ut Christiani Antistites rogarent ipsum Aurelianum Imperatorem, qui eum ex domo Episcopali per vim expelleret. Imperator autem, licet ethnicus, sententiam tulit, qualem Christianus Imperator ferre potuisset; nam legem dixit, ut domus traderetur iis, quibus illam Christianæ Religionis Antistites, et Romanus Episcopus concedendam indicarent; quæ cuncta constant ex Eusebio *Histor. eccles.* l. 7 c. 50 p. 564 ed. Valesii Cantabrig. 1720, Theodoro *Histor. Hæret. fabul.* l. 2 c. 3 p. 225 t. 4 opp. ed. Paris. 1642. Similiter quam ægre Novatus, et Felicissimus, itemque Basilides Asturicensis, et Martialis Emeritensis contra se latam sententiam tulerint, quantumque laborarint, ut ejus vim declinare possent, ostendunt S. Cornelius Ep. ad S. Cyprianum quæ inter Cypriani epistolas est 50, ac Cyprianus Ep. 52 ad Corn. et Ep. 59 p. 256, 257 et 265 ed. Amstelædami 1700. Origenes autem de se ipso demonstrat, quam ægro, et invito animo Demetrii Episcopi sententiæ parere debuerit, in *Præfat. t. 6 in Joan. t. 4 opp. p. 101 ed. Paris. 1759*, qua de re vide etiam Constantium in Ep. Roman. Pontif. col. 115 et seq. Confer præterea eundem Cyprianum Ep. 5 ad Rogatian. p. 172 et Ep. 45 ad Plebem p. 227, unde intelligis, quemadmodum Episcopi punire fontes possint. Mitto cetera, ne longus sim.

5. Data Christianis pace, non solum suo jure, sed etiam legibus Imperatorum (1), Ecclesia de criminibus judicavit. Atque hæc quidem judicia non tantum erant de criminibus in Religionem (2), sed et omnes comprehendebant causas, in quibus Clerici de aliquo in rempublicam crimine arguebantur (3). Potestatem illam cognoscendi, puniendique crimina in religionem, à Christo nominatim accepit Ecclesia, in quam ipse contulit *clavium* potestatem, et cujus unius esse voluit curare omnia, quæ ad res sacras, aut divinas pertinent. Quare quisquis, inter Ecclesiæ filios per Baptismum cooptatus, in ea peccat, quæ unius Ecclesiæ gubernio, curæ, judicio commissa sunt, is omnino illius potestatem, et animadversionem subire debet, ac si ejus decreto non steterit, Christi jussu, tamquam ethnicus, et publicanus habendus est (4): nimirum ei sacris est interdicendum, et communionem Christianorum.

(1) Vide Constantini constitutionem in *Extravag. cod. Theod. de Episc. judic.*, de qua late egi l. 5 tit. 1 §. 22 not. 4 t. 5 pag. 17 et seq.; item L. 42 41, 47 cod. Theod. de Episc. Eccles. et Cleric.; Justiniani Novellam 85., Capitularia Caroli M. l. 5 cap. 598 et 590 l. 7 c. 547 et 456 t. 4 col. 604, 606, 755, 750 ed. Baluzii Ven. 1772, et alibi passim.

(2) De rebus, quæ ad Religionem pertinent, omne iudicium unius Ecclesiæ esse, nulla est, et nulla unquam fuit inter Catholicos controversia. Nam tota hæc potestas, et gubernatio uni Ecclesiæ à Christo data nominatim est; et huc spectant Concilia quavis ætate habita ad fidem, ac disciplinam stabilendam, hæreticosque condemnandos, huc similiter constitutiones, quas Romani Pontifices, quoties opus fuit, ediderunt. Confer doctissimum Mamachium ad Auctorem op.: *Quid est Papa?* Ep. 5 t. 1 p. 257 seq.; et confer etiam quæ ipse scripsi l. 5 tit. 4 §. 8 tom. 3 p. 6 et seq.

(3) Auctor const. Apostolic. l. 2 c. 47, canon Apostolorum 66 apud Cotelerium PP. Apostolic. t. 1 p. 257 et 451 edit. Amsteland. 1724, Concilium Eliberitanum can. 74, ibique Albaspinæus in Not. p. 184 ed. Neap. 1770, Antiochenum can. 12, 14, 15 apud Labbæum Concil. t. 2 col. 595 ed. Ven. Carthaginense III. can. 9, et Carthaginense V. can. 2 eod. t. 2 col. 1401 et 1454, Toletanum III. can. 15 t. 6 col. 700, Matisconense an. 580 can. 8 et 52 t. 6 col. 662 et seq. ejusd. collect. Labbæi Confer etiam Optatum Milevitanum l. 1 contr. Parmenian. n. 22 et 25 p. 22, 25 ed. Antwerp. 1702; Rufinum histor. l. 10 seu 1 cap. 2 col. 217 ed. Vallarsii Veron. 1745, qui refert ea de re præclaram Constantini Imperatoris sententiam; Luciferum Callaritanum l. 1 pro S. Athanas. adv. Constantium in Biblioth. PP. t. 4 p. 184 l. G. ed. Lugdun. 1677, Constantium Imp. Ep. ad Pap. Alexandr. apud Athanasium Apol. 2 contr. Arian. n. 62 opp. t. 1 p. 142 ed. Patavii 1777, Ambrosium in Aet. Conc. Aquilejen. opp. Ambros. l. 5 p. 511 ed. Ven. 1781, et Ep. 21 ad Valentinian., et Ep. 56 ad Theophil. t. 6 p. 52 et p. 184, Martianum, apud Sulpitium histor. l. 2 c. 50 t. 2 p. 263 ed. Veron. 1754, Gregorium M. Ep. 56 ad Joannem Ep. l. 2 opp. t. 2 col. 667 ed. Paris. 1705, et in can. 59 et 40 caas. 41 qu. 1, Hilarium ad Constant. l. 1 n. 1 col. 555 t. 2 opp. ed. Veron. 1750., Athanasium in hist. Arianor. ad Mon. n. 52 opp. t. 1 p. 207 ed. Patav. 1777., Osium ad Imper. Constant. apud Athanasium hist. Arian. ad Monach. t. 1 p. 295 ed. Patav. cit., Liberium Epist. ad Euseb. apud Constantium Epist. Pont. Roman. col. 451, et in Dialog. cum Constantio apud eundem n. 4 col. 454. Ipsi etiam Arriani Principes hanc Ecclesiæ jurisdictionem in causis civilibus, et criminalibus agnoverunt. Nam Theodorici Gothorum Rex, calumniatores Augustani Episcopi, quoniam erant clerici, ad Mediolanensem Episcopum iudicandos misit apud Cassiodorum l. 4 t. 1 Ep. 9 p. 7 ed. Rotomagi 1679; Romanosque clericos actione tum civili tum criminali apud Romanum Pontificem, vel iudicem ab eo datum pulsari voluit Athalaricus apud eundem Cassiodorum l. 8 t. 1 Ep. 24 p. 456 ed. cit. Quod si aliquando clerici apud laicos iudices propter crimen accusati sunt, id quidem injuria, ac per vim factum est; quin etiam interdum clerici à laica potestate auxilium petierunt, non ut ipsa iudicium ferret, sed ut alienam temeritatem vi adhibita coereret, atque ut repugnantes, ad parendum Ecclesiæ sententiis egeret. Constantinus Imperator exilio mulctavit S. Athanasium, propterea quod eum ecclesiastico iudicio damnatum putavit, cui se parere oportere intellexit, sicuti testatur Sozomenus histor. eccles. l. 2 c. 28 p. 84 ed. Valésii Cantabrig. 1720. Verum ipse ecclesiastico iudicio habito, Antiochiæ, Romæ, Sardicæ absolutus fuit, quod ipse Athanasius Apolog. contr. Arian. in princ. opp. t. 1 p. 97 et 93 ed. Patavii cit., satis esse docet, ut omnis controversia plane finita habeatur. Crimen autem Athanasio objectum non ecclesiasticum, sed læsæ Majestatis erat; in quod præ ceteris Imperator animadvertendum putarat. Nolo esse longus in recensendis exemplis, quorum ecclesiasticæ historiæ plenæ sunt. Tantum indicabo iudicium, quod sanctissimi Episcopi dederunt de Itacio, qui accusationes adversus Priscillianum, et Ins-

tantium ad laicum Principem detulerunt. Porro eum gravissime improbarunt S. Martinus Turonensis, qui cum eo, ejusque sociis numquam communicare voluit, ut testatur Severus Sulpicius l. 2 n. 50 t. 2 p. 263 et Dial. 3 n. 12 t. 1 opp. p. 140 ed. Veron. 1754. Similiter Theognostus, alique sanctissimi Episcopi ea de causa ab ejus communione divisi sunt, uti patet ex eodem Sulpicio t. 1 l. c., et S. Ambrosio Ep. 24 n. 12 opp. t. 6 p. 30 ed. Maurin. Ven. 1781, qui sese abstinuisse testatur à communione Episcoporum, qui eum Itacianis communicabant; idem quoque iudicium fuit S. Siricii Pontificis, uti patet ex Concilio Taurinensi c. 6 t. 2 col. 1586 collect. Labbæi: et verò Itacius, quod Priscillianum accusaverat, exul, et ecclesiasticæ communionis expers decessit, sicuti narrat S. Isidorus de Vir illustr. c. 15 p. 781 ed. Paris 1601.

(4) Matthæus XVIII. 15 et seq. Ceterum Ecclesiæ in coercendis criminibus tum interioris, tum exterioris fori potestatem testatissimam faciunt Patres universi, præter ceteros autem Auctor Const. Apostolic. l. 2 cap. 11, 12, 37, 42, 47 seq. apud Cotelerium PP. Apostolic. t. 1 p. 220, 222, 250, 254, 257 ed. Amstelandami 1724, Cyprianus Ep. 52 ad Cornel., et Ep. 5 ad Rogatian. p. 258 et 172 ed. Amstelandami 1700, Gregorius Thaumaturgus Ep. canon. can. 5, 8 et 9, p. 49 et seq. ed. Paris. 1621, unde patet, alias de iis, qui sponte crimen essent confessi, et alias de iis, qui essent convicti, pœnas sumptas fuisse; Innocentius I. Ep. 6 ad Exuper. Tolosan. n. 40 apud Constantium Ep. Roman. Pontif. col. 794, qui pœnas constituit adversum adulterum, *cujus flagitium delegatur, qui probatione cessante, vindictæ rationem jubet conquiescere*, qui conceptis verbis nominat *uxores adulteras apud Sacerdotes delatas*, hoc est accusatas. Omnia hæc, ut quisquis facile intelligit, non nisi ad exterioris fori iudicium referri possunt. Idem quoque confirmant Augustinus Serm. 551 de Pœnit. c. 3 opp. t. 5 col. 1559 ed. Maurin. Ven. 1751, Cæsarius Arelatensis in Append. serm. August. Serm. 289. De castitate n. 5 opp. t. 5 par. 2 col. 482 ed. cit., Joannes Chrysostomus Hom. 22 in 2 ad Corinth. opp. t. 10 p. 589 ed. Montfauconii Paris., Theopylactus Comment. in Ep. II ad Corinth. c. 10 vers. 8 p. 402 ed. Londini 1656, Eucumenius eod. loc. t. 7 p. 710 ed. Paris. 1651. Id postremo addam, criminalia iudicia in foro exteriori apud Episcopos, eodem fere ritu, quem Lex Romana constituerat, expediri consuevisse. Generatim in omnibus judiciis ecclesiasticis, uti supra animadverti, cunctæ non adhibebantur solemnitates civilium iudiciorum; sed sæpe etiam hæc solemnitates, saltem quæ præcipuæ erant, observatæ diligenter sunt. Id ex collatione Juris civilis cum ecclesiastica historia manifestum est. Jure civili accusatio instituitur libello, cujus formula extat in L. 3 ff. de Accusat., quique actis inseritur. Accusatorium libellum Eusebius Dorilæi Episcopus adversus Euthychem Presbyterum, et Archimandritam proponit, ut eum hæreseos accuset, eumque *relegi, vult et inferri monumentum actorum*, sicuti patet ex Concilio Constantinopolitano S. Flaviani Patriarchæ Act. 1 et 2 t. 4 concil. col. 950 et 955. Collect. Labbæi. Quod etiam in Concilio Chalcedonensi Act. 5 dict. t. 4 col. 1267 adversus Dioscorum Theodorus præstat, quin et alia ecclesiastica iudicia per libellum instituta demonstravi l. 5 tit. 5 §. 1 not. 4 p. 66. Jus civile accusatoris inscriptionem, et subscriptionem postulat. Inscriptione acusator ostendit, se Titium ex. gr. ex una, alterave lege reum deferre, eumque se reum demonstraturum profiteretur d. L. 3 et L. 2 cod. de Exhib. reis., subscriptione vel ipse per se, vel per alium, eum literas nescit, declarat, suas se implevisse partes, seque obstringit reciproci pœna, si falso ab se hominem accusatum pateat cit. L. 2. Eusebius cit. act. 4

et 2 col. 951, 954 et 955 paratum sese exhibet *convincere* Eutychem *falso habere catholicum nomen*, libellum sua manu subscribit, et act. 5 et 7 col. 991 et 1010 non obscure significat, vereri se, ne per fraudem Eutychem poenam talionis perferat, quem metum Flavianus depellit. Ita in Chalcedonensi Concilio act. 3 t. 4 col. 1267, Paschasius S. Leonis Papæ Legatus de Theodoro Diacono Dioscorigo accusatore dicit hæc: *Si confidit probare ea, que ingerit.... propio ore confiteatur, si non vult regularem adversus se converti sententiam*. Ex Jure civili reo libellus est offerendus, ut rem omnem noscat, eique ad deliberandum temporis spatium conceditur novel. 53 c. 3. Idipsum cum Eutyche factum est act. 1 et 3, aliisque actionibus col. 955, 979 seq. Jus civile in judiciis notarios adhiberi, enotaque in acta referri jubet. Utrumque in causa Eutychem Constantinopolitani Concilii Patres fecisse, constat ex act. 2 et 3 col. 958, 974, 978, 979, 982, idque etiam in Chalcedonensi Concilio gestum est act. 3 col. 1290 et 1294. Quæ de interrogandis testibus à Jure civili sunt constituta, ea fere omnia in eadem synodo Flavianus observavit act. 5 col. 978. Jure civili reus per apparitorem ter in iudicium vocatur, atque in eum etiam manus injiciuntur, cum gravior est causa, quæ poenam postulet asperiores arg. l. 1 ff. An per al. caus. appell. red. pos. Dioscorum, Eutychem, atque alios semel, iterum, an tertio vocatos, constat ex actis Concilii Constantinopolitani S. Flaviani, Chalcedonensis, aliorumque complurium, ex quibus etiam patet, Episcopos per Episcopos saltem duos, clericum per clericos, laicum per laicos vocari consuevisse. Vide Christianum Lupum Diss. in Conc. Ephes. cap. 5 et Append. ad Ephesin. latrocin. act. 3 opp. t. 2 p. 9 et 215 ed Ven. 1724. Interdum, quod ecclesiasticæ lenitatis est proprium, quartam etiam citationem Synodi emitti voluerunt, ut vero eandem in causa Nestorii emisit Synodus Ephesina act. 1 t. 3. Concil. col. 1006 collect. cit. Eusebius accusatum reum ad Concilium invitum duci postulat act. 3 col. 986, quamquam eam vim adhiberi tunc Flavianus nolit. Jure Romano cum nuncius rei copiam habere nequit, decretum citationis denunciare in faciem debet, atque id revera cum Eutyche factum patet ex act. 3 col. 985. Secundum Jus civile regulariter in causa criminali frustra procurator constituitur L. pen. §. ult. ff. de publ. judic., l. 1 ff. An per alium. Eutychem ad synodum vocatus, Abrahamium, aliosque misit, qui suam agerent causam, ac pro se responderent; at S. Flavianus act. 4 col. 990 his Abrahamium verbis alloquitur: *quomodo, rogo te, est possibile, altero accusato, pro eo alterum dicere?* Romanorum legibus statutum erat, ut reus ab accusatore, et judice interrogaretur l. 6 §. 1 ff. de Cust. reor. Eutychem in Concilio Constantinopolitano Eusebius accusator, et Flavianus Concilii Præses interrogant act. 7 col. 1010 seq. *Loqui nisi interrogato teste non licebat* ex jure civili Romanorum, uti tradit Asconius Pedianus in Verrin. 5 Theophilus, et Memas Presbyteri, qui Eutychem ad synodum vocaverant, instante Eusebio, ac jubente Flaviano, multa contra Eutychem testantur, interrogant autem Flaviano, cur non ea pridem in medium protulissent, respondent act. 6 col. 1002, *minime interrogati superfluum putavimus hæc dicere*. Antequam sententia feratur ex jure Romanorum proponitur terminus peremptorius, intra quem reus venire in iudicium debet, eoque non veniente, sententia in contumacem emittitur. Similem Eutychem terminum proposuerunt Constantinopolitani Concilii Patres, eoque elapso, *privabitur omnino*, inquit act. 5 col. 993, *et presbyteri dignitate, et alienabitur præesse monasterio*. Accusationem deserere ex Jure civili crimen est, quod extra ordinem punitur l. 2 Cod. ad S. C. Turpil. S. Gregorius M. in can. 6 caus. 2 qu. 5, Paulum Diaconum, quod ab Episcopi accusatione destiterat,

criminis reum judicat; quamquam ei peculiares ob causas, quas memorant Romani Correctores, veniam tribuat. Damnari absentem leges Romanorum vetant l. 5 ff. de Pœn. l. 1 ff. de requir. vel abs., l. 6 Cod. de Accusat. Judicium, quod à synodo Tyria contra S. Athanasium latum fuerat, multis quidem de causis irritum habitum est, sed ea præsertim de causa, quod contra absentem jus dictum fuerat, uti patet ex rescripto Julii I. nomine evulgatum, quod extat in Athanasii operibus t. 2 p. 605, ed. Patav. 1777, atque ex epistola synodica PP. Alexandrinorum t. 2 Concil. col. 575 collect. cit. Contumaces etiam absentes recte damnari statutum est L. 5 ff. de Pœnis, et L. 10 ff. de Public. judic. Nestorium, qui ad synodum vocatus non venerat, depositionis poena ab Ephesinis Patribus subjectum fuisse, tradit S. Cyrillus Ep. ad Cler. et Pop. Alexand. in t. 1 Conc. col. 1102 cit. collect. Similiter Dioscorus à Chalcedonensi Concilio Act. 3 t. 4. Conc. col. 1502, absens damnatus est, postquam tertio inutiliter vocatus fuerat. Jure civilis disciplina ita fert, ut reo insinuetur sententia, qua cognita ipse appellare possit. Sententia in Ephesino Concilio adversus Nestorium lata insinuata ei est per literas synodales, quarum epigraphæ hæc est: *Synodus Nestorio novo Judæ*. Postremo quæ à Jure civili de probationibus ab actore, de exceptionibus à reo proponendis, de concedendis utriusque idoneis dilationibus sunt constituta, ea fere omnia in ecclesiasticis quoque judiciis observata fuisse, ex Conciliorum actis manifestum est. Placuit conferre jus civile cum ecclesiasticis judiciis, ut clarior sit error illorum, qui Ecclesiam exterius forum habuisse incipientur.

6. Potestas animadvertendi in crimina clericorum oritur ex imperio, et jurisdictione, quam Ecclesia, tamquam perfecta, ac distincta respublica, in suos subditos habet. Nam cui summa potestas, et jurisdictio commissa est, cui jus est imperandi, legesque ferendi, ei quoque jus competit puniendi fontes, qui legibus non obtemperant, statumque reipublicæ pervertunt (1). Omnes, qui baptismum susceperunt, proprie Ecclesiæ subditi sunt; sed tamen ita fert Imperii, et Sacerdotii concordia, ut laici tantum in rebus sacris, atque divinis, clerici autem in rebus omnibus Ecclesiæ subiciantur; quoniam hi magistratus habent, et officia ecclesiastica, et proprie conficiunt ecclesiasticam rempublicam, sive administrationem, et potestatem quam à civili distinguimus (2).

- (1) Puffendorffius et Heineccius l. c.
 (2) Laicos aliquot jam usque ab antiquis temporibus clericis infestos fuisse, tradit Bonifacius VIII. in c. 3 de Immunit. Eccles. Eum reprehendit Cavallarius Inst. Jur. Canon. par. 3 c. 25 §. 2 not. 2, quasi id minus vere dictum sit, quoniam ait initio magnam inter clericos, et laicos fuisse concordiam, ac tantum post editas Isidori decretales dissidia erupisse. Sed falso, et immerito Cavallarius Bonifacium acusat. Nolo longus esse in recensendis exemplis, quorum historia plena sunt. Tantum indicabo, quod Hillarius Pictaviensis Episcopus narrat evenisse ætate sua, quæ in IV seculum incidit. Ipse scilicet ad Constant. August. l. 1 n. 4 opp. t. 2 p. 555 ed. Veron. 1750. Constantium rogat, ut suis quoque legibus personalem Clericorum immunitatem confirmet,